

تبیین اثرات زیان پرداخت وام و هزینه سپرده بر رشد سودآوری بانک

زهرا رحمانی

دانشجوی دکتری تخصصی، گروه مدیریت صنعتی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
zrahmaniz@gmail.com

محمدابراهیم محمد پورزند

استاد، گروه مدیریت صنعتی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)
pourzarandi@yahoo.com

محمدعلی کرامتی

استادیار، گروه مدیریت صنعتی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
mohammadalikeramati@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۲/۲۷ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۴/۰۶

چکیده

سودآوری واقعی بانک‌ها در جذب سپرده‌ها، اعطای تسهیلات و سرمایه‌گذاری ممکن است جریان نقدینگی متفاوت با بودجه پیش‌بینی شده را ایجاد نماید. در این راستا ضروری است بانک‌ها به دنبال پیش‌بینی جریان نقدینگی و عوامل موثر بر سودآوری باشند در این پژوهش به بررسی تبیین اثرات زیان پرداخت وام و هزینه سپرده بر رشد سودآوری بانک پرداخته شد.

با توجه به اینکه مدلی برای اندازه‌گیری زیان پرداخت وام و هزینه سپرده وجود ندارد به طراحی و پیش‌آزمون مدل‌هایی برای اندازه‌گیری زیان پرداخت وام و هزینه سپرده براساس بانکداری در ایران پرداخته‌ایم، و سپس از مدل‌های طراحی شده برای اندازه‌گیری زیان پرداخت وام و هزینه سپرده استفاده نموده‌ایم. در این تحقیق از روش رگرسیون چندگانه به روش GMM با استفاده از صورتهای مالی بانک سرمایه و اطلاعات بانک مرکزی طی دوره زمانی ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۸ استفاده شده است. مطابق نتایج این پژوهش زیان پرداخت وام و هزینه سپرده به عنوان عواملی تاثیرگذار بر سودآوری بانک سرمایه مطرح می‌باشند به بیان دیگر با افزایش زیان پرداخت وام و افزایش هزینه سپرده‌ها از میزان سودآوری بانک سرمایه کاسته شده است.

واژه‌های کلیدی: زیان پرداخت وام، هزینه سپرده‌ها، بانک سرمایه، رشد سودآوری در بانک سرمایه.

۱- مقدمه

امروزه بانکداری یکی از با اهمیت‌ترین بخش‌های اقتصاد به شمار می‌آید. بانک‌ها، از یک طرف، با سازماندهی دریافت‌ها و پرداخت‌ها، امر مبادلات تجاری و بازرگانی را تسهیل می‌کنند و موجب گسترش بازارها می‌شوند. از طرف دیگر، با تجهیز پس‌اندازهای ریز و درشت و هدایت آنها به سمت بنگاه‌های تولیدی، زمینه‌های رشد و شکوفایی اقتصاد را فراهم می‌آورند. بانکها به واسطه سپرده‌گذاران و وام‌گیرندگان متعدد با انواع بازارهای پولی و مالی مرتبط بوده و در معرض انواع ریسکها قرار دارند. لذا همواره بانک‌ها سعی بر آن داشته‌اند تا از طریق بکارگیری روش‌ها و ابزارهای مختلف میزان بهینه نقد مورد نیاز خود را پیش‌بینی و نگهداری نمایند.

هدف اصلی تمام بانک‌ها جمع‌آوری پس‌اندازهای افراد حقیقی و حقوقی و تخصیص آن‌ها به صورت تسهیلات به شرکت‌های صنعتی، خدماتی و بازرگانی و تولیدی است. عدم بازپرداخت تسهیلات از جانب این مشتریان، بانک‌ها را دچار مشکلات عدیده‌ای از جمله ناتوانی در بازپرداخت وام‌های بانک مرکزی، بیشتر شدن مقدار تسهیلات از مقدار بازپرداختی‌های مشتریان و عدم توانایی اعطای تسهیلات می‌کند. اهمیت اعطای تسهیلات در صنعت بانکداری کشور و نقش خطیر آن در رشد اقتصادی و افزایش اشتغال منجر به توسعه چندین مدل گوناگون برای ارزیابی اعتباری مشتریان متقاضی این تسهیلات شده است. اما دو نقطه مغفول مانده و یا به عبارت بهتر دو نکته اساسی که منجر به سود یا زیان بانکها می‌تواند باشند تا به حال مغفول مانده و مورد توجه قرار نگرفته است و آن دو عبارتند از **"زیان پرداخت وام و هزینه سپرده"** که می‌توانند تمامی محاسبات و عملکردهای بانکها را تحت تاثیر خود قرار دهند به عبارت بهتر اگر تسهیلات اعطایی که محل درآمد زایی بانکها هستند باعث ایجاد هزینه بیش از حد برای بانک شده و ایجاد پدیده‌ای تحت عنوان زیان پرداخت وام کنند و از سوی دیگر سپرده‌های اشخاص ثالث در بانکها که منابع بانکها برای پرداخت تسهیلات هستند دارای چه هزینه‌هایی می‌باشند لذا هزینه سپرده به عنوان عامل دوم می‌تواند تمامی عملکردها و فعالیت‌های بانک‌ها را تحت تاثیر خود قرار داده و در نهایت منجر به ایجاد زیان‌های هنگفت به سیستم بانکی کشور گردند، لذا در این تحقیق به این دو عامل مهم و تاثیرگذار بر عملکرد و سودآوری بانکها پرداخته شده است.

بانک‌ها همچون سایر بنگاههای فعال در عرضه کسب و کار نیازمند مطالعه و شناخت ریسک‌های خود می‌باشند. بالا بودن ذخایر بانک‌ها و تسهیلات اعطایی سوخت شده و یا معوق‌های بانک‌ها، گویای نبود مدل‌های مناسب اندازه‌گیری **"زیان پرداخت وام و هزینه سپرده"** در شبکه‌ی بانکی می‌باشد. در بازاری که حاشیه سود بانکها به دلیل تشدید رقابت همواره در حال کاهش بوده و همواره فشاربرای کاهش بیشتر هزینه‌ها احساس می‌شود، مدلهایی که بتوانند **"زیان پرداخت وام و هزینه سپرده"** اندازه‌گیری نمایند بسیار لازم و ضروری می‌باشد که در این تحقیق پس از فرموله نمودن این دو متغیر تاثیرگذار به اثراتی که می‌توانند بر عملکرد و سودآوری سیستم بانکی داشته باشند پرداخته شده است.

همچنین مدیریت نقدینگی یکی از بزرگترین چالشهایی است که سیستم بانکداری با آن روبروست. دلیل اصلی این چالش آن است که بیشتر منابع بانکها از محل سپرده‌های کوتاه مدت تأمین می‌شود. علاوه بر این، تسهیلات اعطایی بانک‌ها صرف سرمایه‌گذاری در دارائی‌هایی می‌شود که درجه نقدشوندگی نسبتاً پائینی دارند.

ناکافی بودن مقدار نقدینگی، و همچنین کاهش سودآوری بانک‌ها را در خطر عدم توانایی در ایفای تعهدات روبرو می‌کند و در نتیجه بانک در معرض ورشکستگی قرار می‌گیرد. همچنین نگهداری نقدینگی بیشتر، هر چند موجب کاهش ریسک می‌شود، ولی فرصت‌های سرمایه‌گذاری را از بانک گرفته و باعث کاهش بازدهی منابع بانک خواهد شد. مدیریت نقدینگی شامل پیش‌بینی نیازهای بانک در مقاطع مختلف و تأمین این نیازها با حداقل هزینه ممکن است. نگهداری دارائی‌های نقدشونده به منظور کسب اطمینان از وجود جریان‌های مالی جهت پرداخت به متقاضیان سبب کاهش فرصت‌های سرمایه‌گذاری برای بانک می‌گردد [۱۴]. و این کاهش فرصت‌های سرمایه‌گذاری باعث افزایش در هزینه سپرده‌ها و زیان پرداخت وام می‌گردد.

بنابراین در این پژوهش به تبیین اثرات زیان پرداخت وام و هزینه سپرده بر رشد سودآوری بانک پرداخته شده است. این پژوهش با طرح مبانی نظری و پیشینه پژوهش‌های مرتبط با موضوع و همچنین تبیین روش پژوهش و فرضیه‌های برگرفته از مسئله و مبانی نظری پژوهش ادامه یافته و سپس به تشریح نتایج آزمون فرضیه‌ها پرداخته شد و در نهایت نتیجه‌گیری و پیشنهادها بیان می‌شود.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

هدف این تحقیق تبیین اثرات زیان پرداخت وام و هزینه سپرده بر رشد سودآوری بانک سرمایه می‌باشد. بحران مالی اخیر که از سال ۲۰۰۷ در آمریکا شروع شد، یکبار دیگر مدیریت ریسک را در راس امور قرار داد. سازمان‌ها، قانونگذاران دولتی، مبادلات سهام، سازمان‌های مشاور، آژانس‌های رتبه‌بندی و دانشگاه‌ها همگی شروع به در نظر گرفتن ERM (مدیریت ریسک شرکتی) به عنوان روشی برای از بین بردن پیچیدگی اقتصادی کردند. بر خلاف مدیریت ریسک سنتی که هر گروه از ریسک در آن به صورت جداگانه در سیلوهای ریسک مدیریت می‌شود، ERM به شرکت‌ها این امکان را می‌دهد تا سطح وسیعی از ریسک‌ها را به صورت یکپارچه مدیریت کنند [۱۰]. مدیریت ریسک شرکت با دیدگاهی سیستماتیک، از ریسک‌های موجود در یک صنعت و بنگاه تجاری حداکثر فرصت را ایجاد می‌نماید [۱۹].

امروزه بانکداری یکی از با اهمیت‌ترین بخش‌های اقتصاد به شمار می‌آید. بانک‌ها، از یک طرف، با سازماندهی دریافت‌ها و پرداخت‌ها، امر مبادلات تجاری و بازرگانی را تسهیل می‌کنند و موجب گسترش بازارها می‌شوند. از طرف دیگر، با تجهیز پس‌اندازهای ریز و درشت و هدایت آنها به سمت بنگاه‌های تولیدی، زمینه‌های رشد و شکوفایی اقتصاد را فراهم می‌آورند.

یکی از تصمیمات مهم در بانکها ارزیابی اعطای تسهیلات و جذب سپرده است. تعیین اینکه اعطای تسهیلات و جذب سپرده برای بانکها دارای سود است یا زیان یکی از مهمترین کارهایی است که در سیستم بانکی کشورمان مغفول مانده و کمتر به آن پرداخته شده که این امر باعث شده تا سیستم بانکی کشورمان معمولاً دچار زیان‌های هنگفت شده و عمده بانکهای کشور زیانده باشند. لذا بررسی وضعیت سودآوری یا تولید زیان در زمان اعطای تسهیلات و همچنین بررسی جذب یا دفع سپرده به دلیل اینکه می‌تواند برای بانک دارای سود یا ضرر باشد از مهمترین فعالیت‌هایی است که بانکها باید آن را انجام دهند، اما به دلیل نبود فرمول یا روش خاصی برای اندازه

گیری آنها هیچ‌گاه صورت نپذیرفته است لذا در این تحقیق در ابتدا " زیان پرداخت وام و هزینه سپرده " فرموله گردید و سپس تاثیر این دو متغیر اساسی به رشد سودآوری بانکها مورد بررسی قرار گرفت. بحران مالی اخیر، تاثیر رشد درآمد بانکها در ثبات اقتصاد جهانی و رفاه را برجسته ساخته است برناسک، ۱۹۹۳؛ کالومیریس و ماسون ۲۰۰۳. قانون‌گذاران با قرار دادن استانداردهای رشد بیشتر درآمد بانکها موثرتر و سخت‌گیرانه‌تر در جایگاه رد کردن ریسک‌پذیری بانکها پاسخ داده‌اند. قانون‌گذاران این بحث را ارائه کرده‌اند که خود قانون‌گذاری، در جهت هدایت مشارکتی موثر و رشته‌های بازار به شکل بهتری به تضمین ریسک‌پذیری مطلوب با موسسات مالی می‌پردازند. برای مثال شواهد ارائه شده از سوی پنی و واهاما (۲۰۱۱) بیانگر این است که بانک‌هایی با مکانیزم‌های مدیریت مشارکتی موثر، تاثیرات متنوع‌تری را در بحران تجربه می‌کنند. دی جانگ و همکاران (۲۰۱۱) در مقاله خود شواهد مشابهی ارائه کرده است [۱۳].

بانک‌ها به واسطه سپرده‌گذاران و وام‌گیرندگان متعدد با انواع بازارهای پولی و مالی مرتبط بوده و در معرض انواع ریسک‌ها قرار دارند. لذا همواره بانک‌ها سعی بر آن داشته‌اند تا از طریق بکارگیری روش‌ها و ابزارهای مختلف میزان ریسک خود را مدیریت نمایند. بنابراین پژوهشگر تلاش دارد به تبیین اثرات زیان پرداخت وام و هزینه سپرده بر رشد سودآوری بانک، بپردازد.

در بانکهای اسلامی مانند هر بانک دیگر، باید میان نیازهای نقدینه بانک با تعهدات آن هماهنگی باید وجود داشته باشد تا بتواند در رقابت با رقبای (بانکهای سنتی) به کار خود ادامه دهد. اما در این میان، حرمت ربا سبب شده که موضوع زیان پرداخت وام و هزینه سپرده و سودآوری بانک‌ها در بانکهای اسلامی با پیچیدگی خاصی روبرو باشد. در نظام بانکداری سنتی، بازار بین بانکی توسعه یافته و ابزارهای مالی بسیاری در اختیار بانکهاست. به‌گونه‌ای که در بازارهای پولی بین بانکی، ابزارهای مالی با ویژگی‌های بسیار متفاوت وجود دارند. دسترسی به بازارهای پولی بین بانکی، اختیارات بسیاری به بانکهای سنتی برای استقراض و تعدیل جریان نقدی کوتاه مدت، ارائه می‌کند. از سوی دیگر، بازار دست دوم ابزارهای مالی، خود به منبع مهمی برای مدیریت نقدینگی تبدیل شده‌اند. به‌گونه‌ای که بانکهای سنتی می‌توانند برای مدیریت نقدینگی خود، به آن‌ها تکیه کنند. اما در بانکداری اسلامی، ابزارهای مالی باید مبتنی بر دارایی باشند. بنابراین به بازار اوراق بدهی (اوراق قرضه) بیشتر ارتباط می‌یابند. اینجاست که مشکل بوجود می‌آید و آن این است که به سختی می‌توان از بازار اوراق قرضه اسلامی نام برد که بتواند در سطح بین‌المللی و جهانی فعالیت کند. اصولاً، در نظام بانکداری سنتی بانک‌ها می‌توانند برای نیازهای کوتاه مدت و پوشش وام‌های سررسید شده خود، به بازار پول بین بانکی مراجعه کنند. افزون بر آن، زمانی که این‌گونه بانک‌ها با کمبود جریان نقدی انتظاری در بازار بین بانکی، مواجه شوند، می‌توانند پرتقویی را از اوراق بهادار قابل عرضه به بازار تشکیل و آن را نگهدارند تا بتوانند به‌هنگام نیاز آن را به سرعت نقد نمایند [۱۵] اما آنچه با در این بین از اهمیت خاصی برخوردار است هزینه‌هایی می‌باشد که سپرده‌های بانکی بر بانک تحمیل نموده و باعث خروج نقدینگی از بانک شده و در نهایت منجر به کاهش سودآوری بانک گردد، و همچنین می‌توان بیان داشت که پرداخت وام با توجه به شرایط تورمی حاکم بر کشور به جای درآمدزایی برای بانک باعث تحمیل زیان بر بانک می‌گردد و در نهایت باعث افزایش زیان بانک و کاهش سودآوری بانک می‌گردد که در این بین شناسایی و

اندازه‌گیری زیان پرداخت وام و هزینه سرمایه و مدیریت آن‌ها می‌تواند باعث افزایش سودآوری در سیستم بانکی کشور گردد. حال بنابر آنچه در بالا بیان شد در این تحقیق به دنبال تبیین اثرات زیان پرداخت وام و هزینه سپرده بر رشد سودآوری بانک سرمایه می‌باشیم.

پیشینه پژوهش

با توجه به اینکه تا به حال هیچ تحقیقی در دنیا در زمینه زیان پرداخت وام و هزینه سپرده صورت نگرفته است و این دو مدل برای اولین بار در دنیا توسط محقق ارائه و اندازه‌گیری شده است، و همچنین می‌توان بیان داشت که این دو متغیر زاینده شده شرایط اقتصادی کشور ماست بنابراین تحقیقی که بتوان از آن به عنوان پیشینه کاملاً مشابه یاد نمود وجود ندارد؛ اما در زیر سعی شده است تا تحقیقاتی که می‌توانند بیشترین شباهت را به تحقیق حاضر داشته باشند ذکر شده‌اند:

پتروس^۱ ۲۰۲۰ به بررسی افزایش سودآوری از طریق سرمایه قابل تبدیل مشروط: شواهد تجربی از بانک‌های اروپایی پرداختند [۱۸]. نتایج نشان می‌دهد که سپر مالیاتی بالقوه و استفاده از اوراق CoCo به جای سهام به عنوان سرمایه ATI سودآوری بانک را به میزان قابل توجهی افزایش می‌دهد.

تانگ و همکاران^۲ ۲۰۱۸ در تحقیقی با عنوان رابطه بین فعالیت‌های تامین مالی خارجی و مدیریت سود: شواهد از مدیریت ریسک سازمانی این مطالعه به بررسی تأثیر فعالیت‌های تامین مالی خارجی بر تصمیمات مدیریت درآمد و بررسی نقش مدیریت ریسک سازمانی (ERM) به عنوان عامل مهارکننده احتمالی در این ارتباط می‌پردازد [۲۱]. آن‌ها دریافته‌اند که مدیران از فعالیت‌های واقعی (مدیریت سود واقعی) و مدیریت درآمد مبتنی بر تعهد (مدیریت سود تعهدی) استفاده می‌کنند در حالی که در فعالیت‌های سرمایه‌گذاری سهام شرکت می‌کنند. علاوه بر این، هنگامیکه شرکت‌ها دارای سیستم‌های ERM ضعیف‌تر هستند، می‌بینیم که مدیران در استفاده از فعالیت‌های واقعی در فعالیت‌های سرمایه‌گذاری خود، از مدیریت واقعی سود استفاده می‌کنند. بنابراین، یافته‌های مرتبط با سیاست‌های ما نشان می‌دهد که سیستم‌های ERM ضعیف می‌توانند مکانیسم‌های کنترل ضعیف را نشان دهند و نظارت بر سرمایه‌گذاران بیشتری را جذب کنند، بنابراین محدود کردن استفاده مدیران از دستکاری‌های واقعی فعالیت‌ها برای آسیب رساندن به ارزش شرکت در طولانی مدت با استفاده از مدیریت ریسک سازمان امکان‌پذیر است.

کارولین و همکاران^۳ ۲۰۱۷ به بررسی اینکه آیا مدیریت ریسک پروژه‌ها عملکرد عملیاتی را افزایش می‌دهد؟ [۱۱] پرداختند، این مطالعه بر روی پاسخ‌های نظرسنجی مدیریت عملکرد تطبیق داده شده با داده‌های شرکت به منظور درک بهتر در مورد تأثیر عملکرد عملیاتی مورد انتظار فرایند پیاده‌سازی چندمرحله‌ای ERM نکیه می‌کند.

¹ Matthias Petras

² Teng-Shih Wang, Yi-Mien Lin, Edward M. Werner, Hsihui Chang

³ Carolyn Callahan, Jared Soileau

پس از کنترل اثرات هیئت مدیره و دیگر اثرات شناخته شده، ما دریافتیم که شرکت‌هایی با سطوح بالاتری از بلوغ فرآیند ERM با عملکرد عملیاتی بالاتر از همتایان صنعت خود همراه بوده‌اند.

نیر و همکاران^۱ ۲۰۱۴ به بررسی مدیریت ریسک واحد تجاری به عنوان یک قابلیت پویا: آزمون اثربخشی آن در طی دوره بحران در دوره ۲۰۰۶ تا ۲۰۱۰ در آمریکا به این موضوع پرداختند که آیا برخورداری از توانمندی‌های مدیریت ریسک واحد تجاری به شرکت اجازه می‌دهد تا به طور مؤثر به بحران مالی ۲۰۰۸ واکنش نشان دهد [۱۷]. نتیجه پژوهش آن‌ها نشان داد که برخورداری از توانمندی برتر در مدیریت ریسک شرکتی از یک طرف در طول دوره رکود با کاهش ناچیز در قیمت سهام و از طرف دیگر با افزایش چشمگیر سودآوری در طول دوره رونق مرتبط می‌باشد. به عبارتی مدیریت ریسک شرکتی از یک طرف در دوره رکود جلوی کاهش شدید قیمت سهام را می‌گیرد و از طرف دیگر باعث افزایش بخشیدن به سودآوری در دوره رونق به طور چشمگیر خواهد شد.

مک شین و همکاران^۲ ۲۰۱۱ به بررسی اینکه آیا مدیریت ریسک واحد تجاری ارزش شرکت را افزایش می‌دهد پرداختند [۱۶]، آنان هم عقیده با بسیاری از دانشمندان مالی در واکنش به اصل نا مربوط بودن مدیریت ریسک (که توسط میلر و مودigliانی^۳ ۱۹۵۸ مطرح گردید) عنوان داشتند که وجود بازارهای سرمایه ناقص یک واقعیت بوده و این مدیریت ریسک است که در چنین شرایطی می‌تواند ارزش شرکت را افزایش دهد.

شاه و جان^۴ ۲۰۱۴ در مقاله تجزیه و تحلیل عملکرد مالی بانک‌های خصوصی در پاکستان پرداختند [۲۰]. در این مقاله داده‌ها از تجزیه و تحلیل صورتهای مالی بانک دولتی پاکستان جمع آوری شده است. در این تحقیق بازده دارایی و درآمد حاصل از بهره به عنوان متغیر وابسته و اندازه بانک و مدیریت دارایی و بهره‌وری عملیاتی به عنوان متغیر مستقل معرفی شدند. آنها با استفاده از تجزیه و تحلیل رگرسیون و روش همبستگی به این نتیجه رسیدند که اندازه بانک و بهره‌وری عملیاتی رابطه منفی با ROA دارد؛ درحالی‌که بین بهره‌وری عملیاتی و درآمد حاصل از بهره رابطه منفی وجود دارد و بین اندازه بانک و درآمد حاصل از بهره نیز رابطه مثبت برقرار می‌باشد.

پونز^۵ ۲۰۱۲ در تحقیقی به بررسی عوامل مؤثر سودآوری بانکهای اسپانیایی برای دوره ۲۰۰۹-۱۹۹۹ پرداخت. نتایج نشان داد سودآوری بانک با سهم وامها از کل دارایی ترکیب دارایی‌ها، نسبت سپرده‌ها، کارایی و کیفیت دارایی‌ها رابطه معنی‌داری دارد و هیچگونه شواهدی از تاثیر عوامل کلان اقتصادی در صنعت بانکداری اسپانیایی مشاهده نگردید [۶].

آناساگلو و همکاران^۵ ۲۰۰۸ در پژوهشی تحت عنوان عوامل تعیین کننده سودآوری بانکها در طی سال‌های ۱۹۸۵ تا ۲۰۰۱ نشان دادند متغیرهای سرمایه، رشد بهره‌وری، مدیریت هزینه با سودآوری رابطه مثبت دارند در

¹ Nair et al.

² McShane et al.

³ Miller and Modigliani

⁴ Syed Qasim Shah, Rizwan Jan

⁵ Athanasoglou, P. P. Brissimis, S. N. & Delis, M. D

این میان متغیر تورم پیش‌بینی شده به علت اعمال کاهش نرخ سود سپرده‌ها قبل از کاهش نرخ سود وام‌ها رابطه مثبت با سودآوری دارد و متغیرهای اندازه و مالکیت بانک تأثیر چندانی بر سودآوری بانک ندارند [۹].

بخشی زاد و همکاران ۱۳۹۹ به بررسی عوامل موثر بر سودآوری بانک‌ها پرداختند، بر اساس نتایج بدست آمده از تحقیق، بین رشد دارایی و سودآوری بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معناداری وجود ندارد، در حالی که رابطه میان متغیرهای نقدینگی و متوسط دوره وصول مطالبات با سودآوری بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در سطح اطمینان ۹۵٪ مورد تایید قرار گرفت [۲].

میرزایی و همکاران ۱۳۹۸ به بررسی شناسایی تأثیر درآمدهای غیرمشاع بر سودآوری و ریسک بانک‌ها پرداختند [۷]. براساس نتایج بدست آمده از مدل‌های این پژوهش، مشخص شد که رابطه‌ای مستقیم و مثبت بین درآمدهای غیرمشاع با سودآوری و ریسک بانک‌ها وجود دارد.

مقدم و همکاران ۱۳۹۷ به بررسی تأثیر کیفیت دارایی بر روی سودآوری بانک‌ها پرداختند، نتایج تحقیق نشان می‌دهد که از طریق تحلیل دو طرفه ثابت رگرسیون پانل رابطه‌ی منفی بین نسبت متغیر EOR و EOR که سودآوری بانک، وام‌های ناکارآمد و کیفیت دارایی وجود دارد و نیز مشخص گردید که در بخش بانکی با افزایش وام‌های ناکارآمد سودآوری بانک کاهش می‌یابد و با کاهش وام‌های ناکارآمد سودآوری افزایش می‌یابد [۴].

امیری و همکاران ۱۳۹۷ به بررسی اثر ساختار تسهیلات بر سودآوری بانک‌ها (مشارکت مدنی و فروش اقساطی) پرداختند [۱]. در تحقیق آن‌ها معیارهای سودآوری مورد استفاده شامل بازده حقوق صاحبان سهام، بازده دارایی‌ها و حاشیه سود خالص می‌باشد. نتایج نشان می‌دهد که بین مشارکت مدنی و فروش اقساطی با معیارهای سودآوری به ترتیب رابطه مثبت و منفی و معناداری وجود دارد.

مهربان‌پور و همکاران ۱۳۹۶ به بررسی عوامل مؤثر بر سودآوری بانک‌ها پرداختند. بر اساس تحقیق انجام شده عوامل مؤثر بر سودآوری بانک‌ها به دو گروه عمده تقسیم می‌شوند: گروه اول شامل معیارهای مختص به هر بانک است و گروه دوم معیارها شامل فاکتورهای مربوط به ساختار صنعت و محیط کلان اقتصادی می‌باشد. نتایج آزمون فرضیه تحقیق نشان می‌دهد ساختار دارایی‌ها، تنوع درآمدی، رشد اقتصادی و تورم با سودآوری بانک‌ها رابطه مثبت داشته و سرمایه، ساختار مالی، اندازه، رقابت بانکی و نرخ بهره با سودآوری رابطه منفی دارد. در نهایت هیچ ارتباطی بین کیفیت دارایی‌ها و کارایی و عوامل سودآوری بانک‌ها مشاهده نشد.

شریعت پناهی و همکاران ۱۳۹۵ به بررسی مولفه‌های موثر بر سودآوری بانک‌های تجاری ایران با استفاده از الگوی پنل ARDL پرداختند [۳]. نتایج حاصل از مطالعه حاضر نشان می‌دهد که متغیرهای نسبت حقوق صاحبان سهام به دارائی‌ها، نسبت تسهیلات به دارائی‌ها، اندازه و تورم بر سودآوری بانک‌های تجاری ایران اثر مثبت و مستقیم دارند. به طوری که با افزایش و بهبود این متغیرها طی دوره کوتاه مدت و بلندمدت، سودآوری بانک‌های تجاری افزایش می‌یابد. با این وجود اثر متغیر ریسک اعتباری بر شاخص سودآوری بانک‌های تجاری ایران منفی و معکوس است. به طوری که با افزایش متغیر فوق در دوره کوتاه مدت و بلندمدت، سودآوری بانک‌های تجاری کاهش می‌یابد. در نهایت نتایج مطالعه بیانگر آن است که سرعت تعدیل به سمت تعادل بلند مدت در این الگو نسبتاً به کندی صورت می‌گیرد. به عبارت دیگر اگر به علت هر گونه شوکی در اقتصاد الگو از تعادل اولیه خارج

گردد، زمانی به اندازه دو دوره لازم است تا عدم تعادل کوتاه مدت تصحیح گردد و مدل به تعادل اولیه بلند مدت باز گردد.

مهرآرا و همکاران ۱۳۹۴ به بررسی عملکرد بانکی و عوامل کلان اقتصادی در مدیریت ریسک پرداختند، نتایج به دست آمده از برآورد مدل رگرسیونی به روش داده‌های تابلویی حاکی از آن است که نسبت‌های نقدینگی، سودآوری و کارایی عملیاتی و همچنین رشد اقتصادی اثر مثبت و میزان ریسک اعتباری و نرخ تورم اثر منفی بر نسبت کفایت سرمایه به عنوان شاخص کارایی مدیریت ریسک بانکی دارند [۵].

نظرپور و همکاران ۱۳۹۲ به بررسی مدیریت ریسک اعتباری در بانکداری اسلامی با رویکرد بررسی عقود و الگوی پرداخت تسهیلات پرداختند [۸]، بر اساس یافته‌های این مقاله، عقود اسلامی غیرمشارکتی (مبادله‌ای) در مقایسه با عقود مشارکتی ریسک کمتری دربردارند، اما این عقود نیز واجد ریسک‌اند و بانک‌های اسلامی را در معرض ریسک اعتباری قرار می‌دهند. بانک‌ها در صورت عدم استقرار یک نظام مدیریت ریسک اعتباری متناسب قادر به تشخیص میزان ریسک اعتبارات و تعیین زیان‌های احتمالی عدم بازپرداخت وام‌ها نیستند و در نتیجه، قادر به تخصیص بهینه سرمایه خود نخواهند بود و از این رو، سودآوری آن‌ها نیز با تهدید اساسی مواجه خواهد شد. در بخش پایانی این مقاله به ارائه هشت راهکار جامع برای کاهش ریسک اعتباری بانک‌ها پرداخته شده است که می‌تواند راهگشای حرکت بانک‌ها برای کاهش ریسک اعتباری و در نهایت ورشکستگی آن‌ها شود.

فرضیه‌های پژوهش

- (۱) زیان پرداخت وام بر رشد سودآوری بانک سرمایه تاثیر دارد.
- (۲) هزینه سپرده بر رشد سودآوری بانک سرمایه تاثیر دارد.

روش پژوهش

این پژوهش از نظر نوع هدف جزء پژوهش‌های کاربردی است. انجام پژوهش در چارچوب استدلال قیاسی - استقرایی صورت گرفته است. بدین ترتیب که مبانی نظری و پیشینه پژوهش از راه مطالعات کتابخانه‌ای، مقالات و سایت‌ها در قالب قیاسی و گردآوری اطلاعات برای تأیید و رد فرضیه‌ها به صورت استقرایی انجام گرفته است. اطلاعات مورد استفاده در این پژوهش از صورت‌های مالی و یادداشت‌های پیوست صورت‌های مالی بانک سرمایه و اطلاعات بانک مرکزی استفاده شده است. این تحقیق در دوره زمانی بین سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۸ صورت پذیرفته است.

مدل و متغیرهای پژوهش

با توجه به اینکه هیچ روش و فرمولی در دنیا برای اندازه‌گیری زیان پرداخت وام و هزینه سپرده‌ها وجود نداشت در ابتدا با استفاده از شرایط حاکم بر سیستم بانکی کشور و همچنین بر اساس مصاحبه و مذاکره با خبرگان سیستم بانکی در کشور و همچنین در دنیا برای اولین بار به طراحی مدل‌هایی برای اندازه‌گیری زیان پرداخت وام

و هزینه سپرده‌ها پرداختیم و در نهایت موفق به اندازه‌گیری روش‌ها و فرمول‌های زیر شدیم. و سپس به بررسی اثرات این دو متغیر بر سودآوری بانک‌ها با استفاده از مدل‌های رگرسیونی زیر پرداخته شد. برای بررسی تاثیر زیان پرداخت وام بر رشد سودآوری بانک سرمایه از یک مدل رگرسیونی به صورت زیر استفاده شده است:

$$GP_{it} = \beta_0 + \beta_1 Loan\ Loss\ Provision_{it} + \beta_2 Size_{it} + \beta_3 Lev_{it} + \varepsilon_{it}$$

Bank profitability growth = رشد سودآوری بانک: از تقسیم تفاوت سود سال جاری و سال گذشته بر سود سال گذشته بدست می‌آید.

Loan Loss Provision = زیان پرداخت وام

$$Loan\ Loss\ Provision_{it} = Interest_{it} - Inflation_{it} - default_{it} + Blocked\ income_{it} + Undergraduate\ fee_{it} - Discount\ crimes_{it} + Delayed\ profit_{it}$$

Interest = نرخ بهره وام‌های پرداختی به مشتریان بانک ضربدر مبلغ وام‌های پرداختی به مشتریان در سال

Inflation = نرخ تورم موجود در کشور در همان سال ضربدر مبلغ وام‌های پرداختی به مشتریان بانک

default = مبلغ نکول شده از وام‌های پرداختی

Blocked income = سپرده کسر شده از مبلغ وام = در آمد مسدودی

$$\frac{\text{نرخ سود سپرده گذاری از سپرده مسدودی} \times \text{فاصله اقساط} \times \text{تعداد اقساط} \times \text{مبلغ مسدودی}}{1200}$$

Undergraduate fee = هزینه کارشناسی

Discount crimes = تخفیف جرایم

Delayed profit = سود معطلی

$$\text{مبلغ مصوب} \times \text{نرخ سود معطلی} \times \text{زمان معطلی} = \text{سود (معطلی)} = \frac{\text{مبلغ مصوب}}{36500}$$

GP = رشد سودآوری بانک (سودآوری از درصد نرخ رشد سود خالص بانک استفاده شده است)

Size = اندازه بانک برابر است با لگاریتم طبیعی کل دارایی‌ها

Lev = نسبت بدهی بانک (برابر است با کل بدهی‌ها تقسیم بر کل دارایی‌ها)

برای بررسی تاثیر هزینه سپرده بر رشد سودآوری بانک سرمایه از یک مدل رگرسیونی به صورت زیر استفاده شده است:

$$GP_{it} = \beta_0 + \beta_1 Cost\ of\ deposits_{it} + \beta_2 Size_{it} + \beta_3 Lev_{it} + \varepsilon_{it}$$

Cost of deposits = هزینه سپرده

$$Cost\ of\ deposits = Interest\ rates\ paid\ on\ deposits_{it} + Costs\ of\ services\ to\ deposit\ holders_{it} + Deposit\ maintenance\ costs_{it} + Legal\ reserve_{it}$$

Interest rates paid on deposits = سود پرداختی به سپرده‌ها

نرخ $\times$ تعداد روز $\times$ حداقل مانده روز یا ماه

36500

Costs of services to deposit holders = هزینه‌های خدمات به مالکان سپرده‌ها

Deposit maintenance costs = هزینه‌های نگهداری سپرده‌ها

Legal reserve = سپرده قانونی

یافته‌های پژوهش

نتایج آزمون مقادیر عامل افزایش واریانس

در این پژوهش برای بررسی هم خطی از مقدار VIF (عامل افزایش واریانس) استفاده شده است. اگر این مقدار برای متغیرها کمتر از ۱۰ باشد، یعنی هم خطی بین متغیرها کم است و رگرسیون به‌دست‌آمده معتبر است. همانطور که در جدول بالا نتایج ارائه شده است برای مدل‌های اول و دوم کلیه مقادیر بدست آمده زیر ۱۰ هستند بنابراین هم خطی بین متغیرها وجود ندارد و تخمین رگرسیون به‌دست‌آمده معتبر است.

جدول ۱: نتایج آزمون مقادیر عامل افزایش واریانس

فرضیه ۲		فرضیه ۱	
مقدار VIF	نماد متغیر	مقدار VIF	نماد متغیر
۴.۳۰۱۵۳۸	COST_OF_DEPOSITS	۲.۹۲۵۵۳۲	LOAN_LOSS_PROVISION
۳.۸۹۶۵۵۸	SIZE	۱.۸۴۸۴۴۹	SIZE
۱.۸۴۹۸۱۲	LEV	۲.۶۶۷۴۷۳	LEV

نتایج آزمون ناهمسانی واریانس‌ها

در ادامه جهت پرهیز از نادیده گرفتن نقض فرض همسانی واریانس و رخداد نتایج کاذب ممکن در روند تخمین، لازم است که از روش مناسب برای تشخیص وجود یا عدم وجود ناهمسانی واریانس با آزمون معتبر استفاده شود. برای این منظور از آزمون براش-پاگان با فرض صفر مبنی بر عدم وجود ناهمسانی واریانس جملات باقی مانده استفاده شد.

نتایج به دست آمده از این آزمون که در جدول زیر منعکس شده حاکی از تایید فرض صفر مبنی بر همسانی واریانس‌ها برای مدل است، لذا در مدل مشکل ناهمسانی واریانس وجود ندارد ($p > 0.05$).

جدول ۲: نتایج آزمون ناهمسانی واریانس‌ها

نتیجه	p-value	مقدار آماره	مدل
عدم وجود ناهمسانی واریانس	۰.۲۳۳۹	۱.۸۸۰	مدل ۱
عدم وجود ناهمسانی واریانس	۰.۲۳۶۹	۱.۸۶۱	مدل ۲

آزمون فرضیه‌ها

نتایج آزمون فرضیه‌های اول پژوهش

جدول ۳: نتایج آزمون فرضیه‌های اول پژوهش

متغیرها	ضریب برآوردی	خطای استاندارد	آماره آزمون t	احتمال آزمون t
LOAN_LOSS_PROVISION	۰.۰۰۳۹۷-	۰.۰۰۰۲۱۸	۱۸.۲۱۱-	۰.۰۰۰
SIZE	۰.۷۵۴۶۵۸-	۰.۰۵۴۳۶۳	۱۳.۸۸۱۷۲-	۰.۰۰۰
LEV	۰.۸۱۶۵۰۸	۰.۱۴۴۶۴۲	۵.۶۴۵۰۳۱	۰.۰۰۰
C	۰.۷۴۳۳۲۷	۰.۱۷۱۵۳۷	۴.۳۳۳۳۴۱	۰.۰۰۰
ضریب تعیین	۰.۵۷۵۵۵۱	معیار دوربین واتسون		۲.۱۰۲۹۰۴
ضریب تعیین تعدیل شده	۰.۵۰۶۶۷۴			
J-statistic	۲۷.۰۰۵۹۹			
احتمال آماره J	۰.۰۰۰			

نتایج آزمون فرضیه‌های دوم پژوهش

سطح معنی داری آماره f برای فرضیه‌های پژوهش کمتر از پنج صدم می‌باشد بنابراین فرضیه‌های پژوهش تایید می‌گردد و با توجه به اینکه مقدار آماره t مربوط به زیان پرداخت وام برابر ۱۸.۲۱۱- و مقدار آماره t مربوط به هزینه سپرده برابر با ۱۴.۵۶۰- می‌باشد و سطح معنی‌داری مربوط به متغیرهای مستقل کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد. همچنین با توجه به آماره t چنین می‌توان بیان داشت که زیان پرداخت وام و هزینه سپرده با سودآوری بانک سرمایه‌داری رابطه‌ای منفی و معکوس می‌باشد یعنی زیان پرداخت وام و هزینه سپرده باعث کاهش سودآوری بانک سرمایه‌گردیده‌اند.

جدول ۴: نتایج آزمون فرضیه‌های دوم پژوهش

متغیرها	ضریب برآوردی	خطای استاندارد	آماره آزمون t	احتمال آزمون t
COST_OF_DEPOSITS	-۰.۰۱۶۸۹	۰.۰۰۱۱۶	-۱۴.۵۶۰۳۴	۰.۰۰۰
SIZE	-۰.۳۶۴۳۹۱	۰.۰۲۴۵۰۶	-۱۴.۸۶۹۴۶	۰.۰۰۰
LEV	۰.۷۹۲۲۲	۰.۰۹۴۱۴۳	۸.۴۱۵۰۷۱	۰.۰۰۰
C	۰.۹۸۹۹۹۲	۰.۱۳۳۵۳۹	۷.۴۱۳۵۲۸	۰.۰۰۰
ضریب تعیین	۰.۵۶۵۲۹۹	معیار دوربین واتسون		۲.۲۱۵۰۶۵
ضریب تعیین تعدیل شده	۰.۴۹۲۰۵۲			
J-statistic	۲۵.۹۳۹۰۹			
احتمال آماره J	۰.۰۰۰			

بحث و نتیجه‌گیری

رشد و توسعه پایدار هر کشور مستلزم هدایت صحیح منابع مازاد پس‌اندازکنندگان به سمت سرمایه‌گذاری‌های مولد است. چنانچه منابع مازاد پس‌اندازکنندگان از طریق بازارهای پولی کارا به سوی سرمایه‌گذاران و کسانی که امکان استفاده بهینه از آن‌ها را در جهت رسیدن به اهداف کلان اقتصادی داشته باشند، هدایت شود می‌توان امیدوار بود اهداف برنامه‌های مشخص شده برای اقتصاد کشور محقق شود و از آنجا که بیشترین حجم مبادلات اقتصادی کشور از طریق سیستم بانکی تحقق می‌یابد، کارکرد صحیح نظام بانکداری کشور نقش تعیین‌کننده‌ای در بهبود فعالیت‌های اقتصادی خواهد داشت.

نهادهای مالی به عنوان قلب تپنده اقتصاد در دو بازار بزرگ سرمایه و پول فعالیت دارند و با اعطای تسهیلات، باعث جریان پول و سرمایه در جامعه می‌شوند و در این جریان، نهاد مالی خود را در معرض انواع ریسک‌ها قرار می‌دهد. تنوع این ریسک‌ها و گاهی شدت آنها به حدی است که اگر نهاد مالی نتواند آنها را به نحو صحیح کنترل و مدیریت نماید، رو به نابودی می‌رود. در این راستا، موسسات مالی و اعتباری برای کسب سود بیشتر باید در بازپرداخت کامل تسهیلات اعطایی خود از سوی مشتریان مطمئن باشند زیرا وجود اطلاعات نامتقارن در بازارهای وام، امری بدیهی است، لذا در چنین شرایطی نقش دو موضوع غربال و نظارت جهت انجام فرآیند اعطای تسهیلات از اهمیت زیادی برخوردار است.

از طرف دیگر، محیطی که بانکها امروزه در آن فعالیت میکنند محیطی در حال رشد و بسیار رقابتی میباشد و بانکها برای ادامه حیات مجبور به رقابت با عوامل متعددی در سطح ملی و بین‌المللی و بسط فعالیت‌های خود از طریق سرمایه‌گذاری‌های جدید هستند. بانکها برای سرمایه‌گذاری احتیاج به منابع مالی دارند، اما منابع مالی و استفاده از آن‌ها باید به خوبی تعیین شود تا بانکها بتوانند سودآور باشند، برای اینکه بانکها سودآور باشند و عملکرد آنها بهبود یابد، دونکته اساسی باید در آنها مورد توجه قرار گیرند، اول اینکه تسهیلات اعطایی که محل درآمد بانکها هستند باعث تحمیل زیان به بانکها نشوند و لذا نیاز اساسی محاسبه زیان پرداخت وام در سیستم بانکی می‌باشد، همچنین سپرده‌های بانکی به عنوان مهمترین منابع بانکها برای پرداخت تسهیلات مالی و کسب درآمد

دارای چه هزینه‌هایی می‌باشند و میزان هزینه سپرده چقدر بوده و بر رشد سودآوری بانکها چه تاثیری دارد. در این تحقیق پس از فرموله نمودن زیان پرداخت وام و هزینه سپرده به اثراتی که می‌توانند این دو بر رشد سودآوری بانکها داشته باشند پرداخته شد، نتایج نشان داد که پرداخت بیشتر وام نه تنها موجبات رشد سودآوری برای بانکها را فراهم نمی‌کند بلکه می‌تواند موجبات افزایش زیان در بانکها باشد و نتایج هزینه سپرده‌ها هم به همین صورت بود، بنابراین توصیه اکید بر این است که بانکها برای اینکه بتوانند رشد سودآوری داشته باشند سعس بر پرداخت وام در سطحی بهینه نمایند تا نتایج معکوس از عملکرد خود کسب نمایند یعنی به جای اینکه پرداخت تسهیلات مالی برای بانکها سودآوری به همراه داشته باعث افزایش زیان در آنها گردد و همچنین جذب سپرده‌های بانکی در صورتیکه قابلیت کسب بازدهی و انجام سرمایه‌گذاری و در نهایت ایجاد سودآوری برای بانکها را نداشته باشند بهتر آن است که این جذب سپرده صورت نپذیرد تا در نهایت هزینه سپرده کمتری به بانکها تحمیل گردد که برآیند دو عمل فوق‌الذکر یعنی کمتر شدن زیان پرداخت وام و کمتر شدن هزینه سپرده‌ها باعث افزایش سودآوری در بانکها می‌گردد.

تسهیلات اعطایی، از زمره مهمترین و با ارزشترین دارایی‌های بانکها محسوب می‌شوند و بخش عمده‌ای از درآمد بانکها می‌تواند از طریق اعطای تسهیلات به وقوع بپیوندد اما گردش پول و سرمایه در جامعه، نهاد مالی را در معرض انواع ریسک‌ها قرار می‌دهد، تنوع این ریسک‌ها و گاهی شدت آن‌ها به حدی است که اگر نهاد مالی نتواند آن‌ها را به نحو صحیح کنترل و مدیریت کند رو به نابودی و حتی ورشکستگی خواهد رفت. بنابراین با توجه به افزایش تقاضای تسهیلات و ریسک موجود در این‌گونه فعالیت‌ها، اعتبارسنجی متقاضیان تسهیلات و ارائه الگویی مناسب برای نحوه پرداخت تسهیلات یکی از اساسی‌ترین اصول مدیریت ریسک در بانک‌ها و موسسات مالی به‌شمار می‌رود، به‌طوریکه استفاده از ابزارهای مدیریت ریسک بالاخص اعتبارسنجی، به بانک‌ها این امکان را می‌دهد تا با اطمینان خاطر بیشتری در خصوص اعطای تسهیلات تصمیم‌گیری کنند.

در این تحقیق برای اولین بار در دنیا به طراحی مدلی جامع برای اندازه‌گیری زیان پرداخت وام که تسهیلات مالی، مهمترین منبع درآمدی و دارایی بانکها است پرداخته شد و بعد از آن مدل اندازه‌گیری هزینه سپرده برای اولین بار در دنیا طراحی شده‌اند که بر مبنای واقعیت روز کشور و سیستم بانکی است که این دو مدل اندازه‌گیری زیان پرداخت وام و هزینه سپرده نشان دادند که چه تاثیراتی بر سودآوری بانک سرمایه که در حقیقت نقطه عطف و نهایت عملکرد هر سازمانی است پرداخته شد. و همچنین نتایج حاصل شده از فرضیه‌های تحقیق نشان داد که زیان پرداخت وام و هزینه سپرده به عنوان عواملی تاثیرگذار بر سودآوری بانک سرمایه مطرح می‌باشند، و به‌طور اخص‌تر می‌توان بیان داشت که با افزایش زیان پرداخت وام و افزایش هزینه سپرده‌ها از میزان سودآوری بانک سرمایه کاسته شده است.

نتایج حاصل شده از تحقیق یو و همکاران ۲۰۱۹ که به بررسی ارزش اجرای مدیریت ریسک سازمانی: شواهد از صنعت مالی تایوان پرداختند [۱۲]. نتایج حاصل شده از تحقیق نیر و همکاران ۲۰۱۴ به بررسی مدیریت ریسک واحد تجاری به عنوان یک قابلیت پویا: آزمون اثربخشی آن در طی دوره بحران در دوره ۲۰۰۶ تا ۲۰۱۰ در آمریکا به این موضوع پرداختند، مک شین و همکاران ۲۰۱۱ به بررسی اینکه آیا مدیریت ریسک واحد تجاری ارزش

شرکت را افزایش می‌دهد پرداختند، شاه‌ها و جان ۲۰۱۴ که به بررسی تجزیه و تحلیل عملکرد مالی بانک‌های خصوصی در پاکستان به بررسی عملکرد مالی بانک‌های خصوصی در پاکستان پرداختند، پونز ۲۰۱۲ که به بررسی عوامل موثر سودآوری بانکهای اسپانیایی برای دوره ۲۰۰۹-۱۹۹۹ پرداخت، آتاساگلو و همکاران ۲۰۰۸ در پژوهشی تحت عنوان عوامل تعیین کننده سودآوری بانکها پرداختند، بخشی زاد و همکاران ۱۳۹۹ به بررسی عوامل موثر بر سودآوری بانکها پرداختند [۲]، میرزایی و همکاران ۱۳۹۸ به بررسی شناسایی تاثیر درآمدهای غیرمشاع بر سودآوری و ریسک بانکها پرداختند [۷] و امیری و همکاران ۱۳۹۷ به بررسی اثر ساختار تسهیلات بر سودآوری بانکها (مشارکت مدنی و فروش اقساطی) پرداختند که نتایج همگی آنها هم‌راستا با نتایج حاصل شده از این تحقیق می‌باشد [۱].

و با توجه به نتایج بدست آمده به مدیران و سیاستگذاران سیستم بانکی خصوصا بانک مرکزی پیشنهاد می‌گردد که با عواملی که می‌تواند بر سودآوری در سیستم بانکداری تاثیر بگذارد توجه ویژه‌ای معطوف دارند که این عوامل می‌توانند باعث بهبود وضعیت سیستم بانکداری و خصوصا بهره‌وری در سیستم بانکی کشور گردند که این امر می‌تواند در نهایت منجر به توسعه اقتصادی و بهبود وضعیت و شرایط فعالیت‌های مالی و تولیدی و همچنین حجم سرمایه‌گذاری‌ها در کشور گردد و آنچه که باید در نظر داشت این است که زیان پرداخت وام و هزینه‌های سپرده‌ها باعث کاهش سودآوری در بانکها می‌گردد و همچنین به طور خاص‌تر به مدیران و مشاورین بانک سرمایه‌توصیه می‌گردد در شرایط تورمی سعی بر پرداخت کمتر وام داشته باشند و بیشتر این مبالغ را به سمت سرمایه‌گذاری‌های کوتاه مدت و یا بلند مدت در سایر فعالیت‌های اقتصادی سوق بدهند زیرا از این طریق سود بیشتری عاید بانک شده و در نتیجه سودآوری بانک افزایش یافته و در نهایت منافع سهامداران بانک افزایش می‌یابد و نیز مدیران بانک در پی کاهش عواملی باشند که باعث افزایش هزینه سپرده‌ها گردیده است تا بتوانند سودآوری بانک را افزایش دهند. البته نتایج حاصل شده از بررسی طی دوره زمانی نشان داد که پایین‌ترین میزان سودآوری در سال ۱۳۹۴ صورت گرفته است که بانک سرمایه بالاترین میزان وام را پرداخت کرده است. بنابراین با اینکه پرداخت وام می‌تواند به عنوان مهمترین منبع درآمد و عملکرد بانک مطرح باشد اما پرداخت بیش از حد وام باعث کاهش سودآوری بانکها می‌گردد لذا توصیه اکید بر این است که در شرایط تورمی سعی بر پرداخت کمتر وام و کاهش هزینه‌های سپرده‌ها می‌باشد.

فهرست منابع

- * امیری حسین، نوروزی عموقین فریبا. اثر ساختار تسهیلات بر سودآوری بانکها (مشارکت مدنی و فروش اقساطی). اقتصاد اسلامی. ۱۳۹۷؛ ۱۸(۶۹): ۱۴۷-۱۷۲.
- * بخشی زاد فرشته، قهرمانی حسنا. بررسی عوامل موثر بر سودآوری بانک های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، پنجمین کنفرانس بین المللی ترفندهای مدرن مدیریت، حسابداری، اقتصاد و بانکداری با رویکرد رشد کسب و کارها. ۱۳۹۹.

- * پناهی شریعت، نجفی ایرج، شعبانزاده مهدی، زمردیان غلامرضا. بررسی مولفه‌های مؤثر بر سودآوری بانک‌های تجاری ایران با استفاده از الگوی پنل ARDL. مهندسی مالی و مدیریت اوراق بهادار، ۱۳۹۵؛ ۷(۲۹): ۱۵۱-۱۷۲.
- * مقدم عبدالکریم، بحرانی علی. بررسی تاثیر کیفیت دارایی بر روی سودآوری بانک‌ها مورد مطالعه: بانک‌های حاضر در بورس اوراق بهادار طی سال‌های ۱۳۹۱-۹۵، پنجمین همایش بین‌المللی نوآوری، توسعه و کسب و کار، تهران. ۱۳۹۷.
- * مهرآرا محسن، مهران فر مهدی. عملکرد بانکی و عوامل کلان اقتصادی در مدیریت ریسک. فصلنامه علمی - پژوهشی مدل‌سازی اقتصادی. ۱۳۹۴؛ ۷(۲۱): ۳۷-۲۱.
- * مهربان‌پور محمد رضا و همکاران. عوامل مؤثر بر سودآوری بانک‌ها. مطالعات تجربی حسابداری مالی. ۱۳۹۶؛ ۱۴(۵۴): ۱۱۹-۱۴۰.
- * میرزایی علیرضا، نوبری نوشین، و سید جواد میرعباسی. شناسایی تاثیر درآمدهای غیرمشاع بر سودآوری و ریسک بانک‌ها، ششمین همایش ملی مدیریت و حسابداری ایران، همدان. ۱۳۹۸.
- * نظریپور محمدنقی، رضایی علی. مدیریت ریسک اعتباری در بانکداری اسلامی با رویکرد بررسی عقود و الگوی پرداخت تسهیلات. تحقیقات مالی اسلامی. ۱۳۹۲؛ ۲(۲): ۱۲۳-۱۵۶.
- * Athanasoglou PP, Brissimis SN, Delis MD. Bank-specific, industry-specific and macroeconomic determinants of bank profitability. *Journal of international financial Markets, Institutions and Money*. 2008 Apr 1;18(2):121-36.
- * Bertinetti GS, Cavezzali E, Gardenal G. The effect of the enterprise risk management implementation on the firm value of European companies. Department of Management, Università Ca'Foscari Venezia Working Paper. 2013 Jul(10).
- * Callahan C, Soileau J. Does enterprise risk management enhance operating performance?. *Advances in accounting*. 2017 Jun 1;37:122-39.
- * Chen YL, Chuang YW, Huang HG, Shih JY. The value of implementing enterprise risk management: Evidence from Taiwan's financial industry. *The North American Journal of Economics and Finance*. 2020 Nov 1;54:100926.
- * De Jong JP, Den Hartog DN. How leaders influence employees' innovative behaviour. *European Journal of Innovation Management*. 2007;10(1):41-64.
- * Iannotta G, Nocera G, Sironi A. The impact of government ownership on bank risk. *Journal of Financial Intermediation*. 2013 Apr 1;22(2):152-76.
- * Majid A, Rais A. Development of liquidity management instruments: challenges and opportunities. In *International Conference on Islamic Banking: Risk Management, Regulation and Supervision*, held in Jakarta Indonesia September 2003 Mar 9.
- * McShane MK, Nair A, Rustambekov E. Does enterprise risk management increase firm value?. *Journal of Accounting, Auditing & Finance*. 2011 Oct;26(4):641-58.
- * Nair A, Rustambekov E, McShane M, Fainshmidt S. Enterprise risk management as a dynamic capability: A test of its effectiveness during a crisis. *Managerial and Decision Economics*. 2014 Dec;35(8):555-66.
- * Petras M. Increasing profitability through contingent convertible capital: Empirical evidence from European banks. *Global Finance Journal*. 2020 Nov 23:100582.
- * Porter ME. The five competitive forces that shape strategy. *Harvard business review*. 2008 Jan 1;86(1):78.

- * Shah SQ, Jan R. Analysis of financial performance of private banks in Pakistan. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 2014 Jan 8;109:1021-5.
- * Wang TS, Lin YM, Werner EM, Chang H. The relationship between external financing activities and earnings management: Evidence from enterprise risk management. *International Review of Economics & Finance*. 2018 Nov 1;58:312-29.

Explain the Effects of Loan Losses and Deposit Costs on the Growth of Bank Profitability

Zahra Rahmani

Ph.D. Student, Department of Industrial Management, Tehran Markazi branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.
Email: zrahmaniz@gmail.com

Mohammad Ebrahim Mohammad Pourzarandi

Professor, Department of Industrial Management, Tehran Markazi branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.
Email: pourzarandi@yahoo.com

Muhammad Ali Karamati

Assistant Professor, Department of Industrial Management, Tehran Markazi branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.
Email: mohammadalikeramati@yahoo.com

Abstract

The bank's real profitability by adsorbing the deposits, payment loans, and making investments may create cash flows different from what has been anticipated for the apportioned budgets. In line with this, the banks must predict cash flows and factors influencing their profitability. The present study tries to investigate and elucidating the effects of loan repayment losses and deposit costs on the growth in the banks' profitability.

Since there is no model for measuring the loan payment losses and deposit costs, the present study engages in designing and pretesting of models for measuring the loan payment losses and deposit costs based on Iran's banking; then, the designed models will be used for measuring the loan payment losses and deposit costs. GMM-based multiple-regression is the method used herein along with the financial statements of Sarmayeh Bank as well as central bank' information for a time span from 2011 to 2019.

Corresponding to this research's results, the loan payment losses and deposit costs are factors influencing the profitability of Sarmayeh Bank. In other words, the increase in the loan payment losses and the deposit costs brings about reductions in the profitability rate of Sarmayeh Bank.

Keywords: Loan repayment losses, Deposit fees, Capital Bank, Profitability growth in Capital Bank

